

ምዕራፍ 3

መጽሐፍ ቅዱስ ወደ እኛ እንዴት እንደ መጣ

ኪንዶ:- «መጽሐፍ ቅዱስ ከየት መጣ?»

ያልዩት:- «እኔም ራሴ ይህንን ጉዳይ ለማወቅ አፈልጋለሁ። ምንም እንኳ አንዳንድ ታሪኮችን የሰማሁ ብሆንም፤ እርግጠኛውን ነገር አላውቅም። የማያምኑ ጓደኞቼ ብዙውን ጊዜ ስለዚህ ጉዳይ ይጠይቁኛል።»

ኪንዶ:- «በትምህርት ቤት የሃይማኖት አስተማሪዬ መጽሐፍ ቅዱስ መጀመሪያ ከተጻፈበት ጊዜ አንሥቶ ብዙ ለውጦች እንደ ተካሄዱበት ይናገራል። የዚህን አሳብ እውነትነት ወይም ሐሰተኛነት የምናረጋግጥበትን መንገድ ብናገኝ እንዴት መልካም ነበር።»

ያልዩት:- «የካቶሊክ እምነት ተከታይ የሆነው ጓደኛዬ ጆን፤ የዚህን ዓይነቶቹን ጥያቄዎች እንደምትመልስ ልንተማመንባት የሚገባው በቤተ ክርስቲያን ነው ባይ ነው። ግን አንድ ነገር ታውቃለህ? ዛሬ መጽሐፍ ቅዱሱን ስመለከት ከኔው የተለየ ሆኖ አገኘሁት። የእርሱ መጽሐፍ ቅዱስ ከእኛው የበረከቱ መጻሕፍት አካቶ ይዞአል። ለምን ይሆን? ትክክለኛውስ የማን ይሆን?»

በመጀመሪያ መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት እንዳገኘን መከለሱ አስፈላጊ ነው። የተለያዩ እትሞችና ትርጉሞች መታየት የጀመሩት መቼ ነው? ባለፈው ምዕራፍ ውስጥ እንደ ተመለከትነው፤ መጽሐፍ ቅዱስ መጀመሪያ ለጻፉት ሰዎች ሲሰጥ ትክክለኛና እስትንፋሰ-አግዚአብሔር ያረፈበት ነበር። ከጥንት እስከ ዛሬ እየተላለፈ ሲመጣ ተለውጦ ይሆን? ወይስ አሁንም መሠረታዊ ይዘቱ ያው ነው? የካቶሊኮች መጽሐፍ ቅዱስ ከሌሎች ካቶሊክ ካልሆኑት መጽሐፍ ቅዱሶች በቁጥር የሚበልጡ መጻሕፍትን ያካተተው ለምንድን ነው? በዚህ ምዕራፍ የሚከተሉትን ጥያቄዎች እንመለከታለን።

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት አገኘን?

ለ. መጽሐፍ ቅዱስ ከአንዱ ቋንቋ ወደ ሌላው በመተርጎሙና ለበርካታ መቶ ዓመታት ከትውልድ ትውልድ እየተላለፈ በመምጣቱ ተለውጦ ይሆን?

ሐ. ዐበይት የእንግሊዝኛ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱሶች የትኞቹ ናቸው?

መ. የርዎ ካቲሊክ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ የተለየው ለምንድን ነው?

ሠ. ከሁሉም ትክክለኛ የሆነው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ እትም የትኛው ነው?

ሀ. መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት አገኘን?

መጽሐፍ ቅዱስ በመጻፍ ሂደት 1500 ዓመታትን ያህል አስቆጥሮ ወደ እኛ የደረሰ የ66 መጻሕፍት ስብስብ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን እንዴት እንዳገኘን መረዳቱ ለእኛ አስፈላጊ ነው። ዛሬ ያለንን መጽሐፍ ቅዱስ ወደ ግግኙቱ ደረጃ የመፍን ክስተቶች እንደሚከተለው በአጭሩ በማጠቃለያ መልክ ቀርቦዋል።

በመጀመሪያ ሥነ-ቃል ነበር

በመጀመሪያ (ዘፍጥረት 2 እና 3) እግዚአብሔር ከአዳምና ሔዋን ጋር በዓድን ገነት የአትክልት ስፍራ ፊት ለፊት ይነጋገር ነበር። እግዚአብሔር የተናገራቸው ነገሮችና የሌሎች ነገሮች ግንዛቤዎች ከትውልድ ወደ ትውልድ በቃል (ሥነ-ቃል) ይተላለፉ ነበር። ምናልባትም ይህ የሆነው ልክ በአፍሪካውያን መንደሮች ሽማግሌዎችና ወጣቶች በምሽት በእሳት ዙሪያ ተሰብስበው አፈ-ቃሪኮችን ከአንዱ ወደ ሌላው ትውልድ በሚያስተላለፉበት መልክ ይሆናል። በዚያን ጊዜ ምንም ዓይነት የተጻፉ መጻሕፍት ወይም የመጻሕፍት ጥቅሎች አልነበሩም።

የሥነ-ቃል መጻፍ መጀመር

በኋላ እግዚአብሔር በፍጥረትና በኋለኛው የሰው ልጅ ታሪክ ወቅት የተፈጸመውን ነገር ለሙሴ ገለጸለት (ዘኁ. 12:7+ 8፤ ዘዳ. 29:29)። ሙሴም ከእግዚአብሔር የሰማቸውን ነገሮች በመጽሐፍ ጥቅል ውስጥ አስፈረው (ዘጸ. 24:4)።

ሥላሳዊ የአጻጻፍ ዘይቤ የተጀመረው በመጀመሪያው የሰው ታሪክ፣ ምናልባትም በናሳ ዘመን ከተፈጸመው የውኃ ጥፋት በኋላ ይሆናል። በአብርሃምና ኢዮብ ዘመን (በ2000 ዓ. ዓ. አካባቢ) መስጴጦምያ በሽብልት መሳይ ቅርፃቅርጾች መጻፍ የተለመደ ነበር። የዚህ ዓይነት ጽሑፍ የሚዘጋጀው መጻፊያ ዘንጉን በለስላሳ ሽክላ ውስጥ በመሄን

ነበር። መጻፊያ ዘንጉም ከጫፋ ላይ አነስተኛ የሽብልቅ ቅርጽ ያለው ነበር። በመሆኑም፤ የተለያዩ የሽብልቆችን ውህዶችና ቅርጾች በማገናኘት ታላትን ይሠሩ ነበር።

መሴ ፔንታቱክ የሚባሉትን አዎስት የመጀመሪያ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ጽፎአል። መሴ በግብፅ በፈርዖን ቤተ መንግሥት የተማረ በመሆኑ፤ እነዚህን ጥንታዊ ጽሑፎች ለመመዝገብ ሄሮግሊፊክስ የሚባለውን የግብፃውያን ሥዕላዊ የአጻጻፍ ስልት ሳይጠቀም አይቀርም። እነዚህ ጽሑፎች የመጽሐፍ ጥቅልሎች በሚባሉ ረዣዥም ልዩ ወረቀቶች ላይ በእጅ ይጻፋ ነበር። የመጽሐፍ ጥቅልሎችም የሚዘጋጁት በዓባይ ወንዝ ዳርቻ ከሚበቅለው የሸምበቆ ተክል ከሚሠራው «ፓፒረስ» ከተባለ ነገር ነበር። ሌሎች የመጽሐፍ ጥቅልሎች ደግሞ ከደረቅ የፍየል ቆዳ የሚዘጋጁ ናቸው። እነዚህ የመጽሐፍ ጥቅልሎች እስከ 30 ሜግ የሚረዝሙና ከዘጠኝ እስከ አሥር ኢንች ከፍታ ያላቸው ነበሩ። አንዳንድ ጥቅልሎች በውስጣቸው ከአንድ የሚልቁ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ያካትቱ ነበር።

ከጊዜ ወደ ጊዜ እግዚአብሔር ቃሉን ይጽፋ ዘንድ ሰዎችን አስነሥቷል (2 ኢፕ. 1፡21)። እነዚህም ሰዎች፤ ምናልባትም ከመጽሐፈ ኢየብ ጀምሮ፤ እግዚአብሔር እንዲጽፉ የፈለገውን ነገር ጽፈዋል።

የመጀመሪያዎቹ የመጻሕፍት ጥቅልሎች ለተለያዩ ቡድን ሰዎች ተነበዋል። የመጀመሪያዎቹ ጥቅልሎች ሲነትቡ፤ የያዙትን ቁም ነገር ላለግጣት መገልበጡ የግድ ሆነ። በዚህም የጽሕፈት ሥራ ተጀመረ። ጸሐፍቱ በጥንቃቄ ቃል በቃል የመጻሕፍቱን ምንባቦች ይገለብጡ ነበር።

የመጀመሪያዎቹ መጻሕፍት ቅጂዎች በከፍተኛ ጥንቃቄ በእጅ ይገለበጡ ነበር። ጸሐፍቱ ብዙውን ጊዜ በጠቅላላው መጽሐፍ ውስጥ የሚገኙትን ፊደላት ይቆጥሩና ጽፈው ሲያበቁ ተመልሰው ያመላክሩ ነበር። እንዲያውም አንዳንድ ጊዜ ሲገለብጡ ስሕተት እንዳይፈጽሙ፤ የመጽሐፉን ግዕዝላዊ ፊደል ለይተው ይመለከቱ ነበር። በመሆኑም መንፈስ ቅዱስ በእነዚህ ጸሐፍት ልብ ውስጥ እንዲህ ያለ ታላቅ የጥንቃቄ መንፈስ በማስቀመጥ፤ የመጽሐፍ ቅዱስን ሽግግር ከለውጦችና ከስሕተቶች ይጠብቅ እንደ ነበር እንመለከታለን። የብሉይ ኪዳን መዛግብት ቅጂዎች የተጻፉት በዕብራይስጥ ቋንቋ ነበር።

የመጽሐፍ ቅዱስ ቀኖና ምንድን ነው?

ቀኖና የሚለው ቃል መመዘኛ ወይም መመሪያ የሚል አሳብ አለው። በዚህ አሳብ ዙርያ ሰዎች የሚያነሡአቸው ጥያቄዎች የሚከተሉትን

ያጠቃልላሉ፡- ሰዎች እስትንፋሰ-እግዚአብሔር ያረፉባቸውንና ተራ መጻሕፍትን እንዴት ለይተው አወቁ? በሌላ አባባል፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚካተቱትን መጻሕፍት እንዴት አወቁ? በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተካተቱ መጻሕፍት የቅዱሳት መጻሕፍት ቀኖና፣ ግለትም መመዘኛ ወይም ተቀባይነት ግግኝታቸው የተረጋገጠላቸው መጻሕፍት በመባል ይታወቃሉ።

በብሉይ ኪዳን ዘመን መጻሕፍትን እንደ እግዚአብሔር ቃል የመቀበሉ ወይም ያለመቀበሉ መንገድ በእግዚአብሔር ሕዝቦች የሚወሰን ነበር። የእግዚአብሔር ሕዝቦች፣ በተለይም በእግዚአብሔር ሕግ የሠለጠኑ ካህናት፣ ከእግዚአብሔር የሆኑትን መጻሕፍት ለይተው ያውቁ ነበር። ዕዝራ ለዚህ ዓይነቱ ካህን መልካም ምሳሌ ነው (ዕዝራ 7:10)። ምናልባትም ይህ እውቅና ሊገኝ የቻለው ልክ አንድ ልጅ የአባቱ ስም በደብዳቤው ውስጥ ባይኖርም እንኳ፣ ልጁ ከአባቱ የተላከውን ደብዳቤ ለይቶ በሚያውቅበት መንገድ ይሆናል።

በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ የእግዚአብሔርን ቃል ለይቶ ያወቀበትና ያከበረበት ምሳሌያዊ ገጠመኝ፣ ካህኑ ዕዝራ ነህም 8:1-8ን ካነበበበት ሁኔታ በግልጽ ሊታይ ይችላል። ሕዝቡ ቆመው ካዳመጡ በኋላ፣ የእግዚአብሔርን ቃል ለይተው እንዳወቁና እንዳከበሩ በማሳየት፣ ሰግደው አመለኩ (ነህ. 8:5-6)።

በአዲስ ኪዳን ዘመን የእግዚአብሔርን ቃል የመለየቱ ሂደት ይበልጥ ፈር የያዘ ነበር። የአዲስ ኪዳን የመጻሕፍት ጥቅልሎች ከተጻፉ ብዙም ሳይቆይ፣ የትኞቹ በትክክል የእግዚአብሔር ቃል እንደ ሆኑ ለመወሰን እያንዳንዱ መጽሐፍ ተመርምሯል። ከሁሉም የሚልቀው ምርመራ (ፈተና) ይኼ ነበር - መጽሐፉ ወይም ደብዳቤው የተጻፈው ከክርስቶስ ሐዋርያት በአንዱ ነው፣ ወይስ ጽሑፉ ሐዋርያዊ ድጋፍ አግኝቷል? ሌላው ፈተና ደግሞ፣ ይህ መጽሐፍ ወይም መዛግብት የእግዚአብሔር ቃል እንደ ሆነ አብያተ ክርስቲያናት በሙሉ ተስማምተዋል? የሚል ነበር።

አንዳንድ ጊዜ ክርስቲያኖች ግን መጽሐፉን እንደ ጻፈው በርግጠኝነት ሳያውቁ ሲቀሩ፣ መጽሐፉ በቀኖና ውስጥ ይጨመር ወይስ አይጨመር ለሚለው ሞጋች ጥያቄ ውሳኔ ለመስጠት ለአብያተ ክርስቲያናት ረጅም ጊዜያት ወስዷል (ለምሳሌ፣ የዕብራውያን መጽሐፍ)። በ397 ዓ. ም.

በሰሜን አፍሪካ ካርቲጅ በዋለው ጉባኤ፤ ዛሬ በአዲስ ኪዳናችን ውስጥ የሚገኙ መጻሕፍት የመጽሐፍ ቅዱስ ቀኖና አካላት ተደርገው ተጠቃለሉ። ሴፕቴምበርንት

በብሉይና አዲስ ኪዳን መካከል ባለው ጊዜ ውስጥ ግሪክ የሮም ዓለም የንግድ ቋንቋ ሆኖ አደገ። በመሆኑም፤ ብሉይ ኪዳን በሰባ ሁለት የአይሁድ ምሁራን አማካኝነት በ250 ዓ. ዓ. አካባቢ ወደ ግሪክኛ ተተረጎመ። ይህም የብሉይ ኪዳን እትም ሴፕቴምበርንት በመባል ይታወቃል። በኋላም የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሲጻፉ፤ እነርሱም በግሪክኛ ተጻፉ።

ቩልጌት

በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እጅግ አስፈላጊ ከሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች አንዱ የተከናወነው ጀሮም በተባለ ካቶሊካዊ ምሁር አማካኝነት በ388 ዓ. ም. ነበር። ይህ ቩልጌት የተባለው ሥራው ከሴፕቴምበርንትና ከአዲስ ኪዳን መዛግብት ወደ ላቲን የተተረጎመ ነበር። ትርጉሙ ዛሬ የምንጠቀምባቸውን 66 መጻሕፍት አካቶ ይዞ ነበር።

ጥንታዊ መዛግብት

በሦስተኛው ምዕተ-ዓመት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥንታዊ መዛግብት «ኮዴክስ» በሚባል ቅርጽ ይቀመጡ ነበር። ሁለት ወይም ከዚያ ሊበዙ ደግሞ «ኮዲሴዝ» ይባላሉ። ኮዴክስ የማስታወሻ ደብተር በሚመስል ቅርጽ ተዘጋጅተው፤ እንደ መጽሐፍ የተያያዙትን በእጅ የተጻፉ ገጾች ያጠቃልላ ነበር። በእጅ ይጻፉ ስለ ነበር፤ በጣም ጥቂት ኮዲሴዝ (መጽሐፍ ቅዱሶች) ብቻ ይገኙ ነበር። በመሆኑም፤ በአማካይ ደረጃ የሚገኘው የቤተ ክርስቲያን አባል ከቶውንም አይቶአቸው አያውቅም ነበር። የነበሩት እነዚሁ ጥቂት ቅጂዎችም ቢሆኑ፤ በገዳማት ተወሰነው በካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መነኮሳትና ካህናት ይጠኑ ነበር። ከ1000 ዓመታት በኋላ የማተሚያ መሣሪያ እስከ ተፈለሰፈበት ጊዜ ድረስ፤ ተራው የቤተ ክርስቲያን አባል የራሱ የሆነ መጽሐፍ ቅዱስ አልነበረውም።

የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ የመነጨው ከምንድን ነው?

የዮሐንስ ወንጌል ከላቲን ቩልጌት መጽሐፍ ቅዱስ «እንግሎ-ሳክሰን» ("Anglo-Saxon") ወደ ተባለ በጣም ጥንታዊ የእንግሊዝኛ ቋንቋ በ735 ዓ. ም. በእንግሊዝ አገር ተተረጎመ። የትርጉም ሥራውም የተከናወነው ቢዳ በተባለ መነኮሌ አማካኝነት ከመኖቱ ጥቂት ቀደም ብሎ ነበር። በ1384

ጆን ዊክሊፍ የተባለ እንግሊዛዊ ከጥቂት ወገኖች ጋር ለመጀመሪያ ጊዜ ሙሉውን መጽሐፍ ቅዱስ ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ መለሰ። በዚያን ጊዜ ይህንኑ የዊክሊፍ የትርጉም ሥራ ለማተምና ለማሰራጨት የሚቻልበት ምንም ዓይነት መንገድ አልነበረም።

በታሪክ መጽሐፍ ቅዱስን በስፋት ለማሰራጨትና ለማገልገል ከሁሉም የሳቀው ፍልሰቱ የሕትመት መሣሪያ ነው። ይህም የሕትመት መሣሪያ በ1456 ዓ. ም. በጀርመን በጆሐን ጉተንበርግ አማካኝነት ተፈለሰ። መጀመሪያ ያተመው መጽሐፍ የመጽሐፍ ቅዱስ የተወሰነ ክፍል ነበር። የሕትመት መሣሪያ ብዙዎች የመጽሐፍ ቅዱስ ባለቤት እንዲሆኑ አደረገ። የመጀመሪያው የጀርመንኛ መጽሐፍ ቅዱስ በ1467 ዓ. ም. ታተመ። የመጀመሪያ የፈረንሳይኛ ቋንቋ መጽሐፍ ቅዱስ በ1487 ዓ. ም. ታተመ።

በ1526 ዊልያም ቲንዴይል ለተራው የቤተ ክርስቲያን ምእመን የእንግሊዝኛ ቋንቋ አዲስ ኪዳን አዘጋጀ። ይሁንና፣ የዚህ ዓይነቱ ተግባር ቤተ ክርስቲያን በአባሎቿ ላይ የሚኖራትን አገዛዝ ስለሚቀንስ፣ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን በቲንዴይል የትርጉም ሥራ አልተደሰተችም ነበር። በዚህ ጊዜ ተራው ሰው ራሱ መጽሐፍ ቅዱስን በማንበብ ቤተ ክርስቲያን የምታስተምረው ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ይስማማ እንደ ሆነ ለማረጋገጥ ይቻላል ነበር። በመሆኑም፣ ለእንግሊዝኛ ተናጋሪዎች ሁሉ ላበረከተው ለዚህ ብሩክ አገልግሎት ዊልያም ቲንዴይል በ1536 ታፍኖና ተቃጥሎ ተገደለ - ለእግዚአብሔር ቃል መስፋፋት ራሱን የሰጠ ሰማዕት!

የመጽሐፍ ቅዱስ መታተምና መሰራጨት፣ ብዙ ክርስቲያኖች ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ለቀው እንዲወጡ ያደረገ ጠቃሚ ለውጥ ነበር። ይህም ግርቲን ሉተርና ጆን ካልቪን የመሪነቱን ሚና ወደ ተሜወቱበት የፕሮቴስታንት እምነት ተሐድሶ አቀና።

ሉተር መጀመሪያ የካቶሊክ እምነት ፍስ ነበር። ሁኔታውን ከመረዳቱ የተነሣ የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ለመከፋፈል አልፈለገም ነበር፤ ዳሩ ግን የቤተ ክርስቲያንነቱ አላቦች በግልጽ የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት በመቃወማቸው፣ ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን አላቦች ጋር አለመስማማቱን መረጠ። ሉተር ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ጋር ያልተስማማበት እንደኛው ነጥብ አንድ ሰው እንዴት ሊድን ይችላል የሚለው ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ፣ «ጸጋው በእምነት አድናክችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ግንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም» ይላል (ኤፌ. 2፡8-9)። የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ ደኅንነት የሚገኘው

በአምነት ላይ ሥራ ሲጨመር ነው በማለት ታስተምራለች። ዛሬም ፕሮቴስታንቶች ከካቶሊኮች ጋር በዚህ ጉዳይ አይስማሙም።

ለ. መጽሐፍ ቅዱስ ከአንዱ ቋንቋ ወደ ሌላው በመተርጎሙና ለበርካታ መቶ ዓመታት ከትውልድ ትውልድ እየተላለፈ በመምጣቱ ተለውጦ ይሆን? ብዙውን ጊዜ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሲሰነዘር የምንሰማው ትችት ለበርካታ መቶ ዓመታት እየተላለፈ በመምጣቱ ተለውጧል የሚል ነው። ክርስቲያኖች ሁልጊዜም መንፈስ ቅዱስ የመጽሐፍ ቅዱስን መጻፍ በእስትንፋስ-አግዚአብሔር እንደ መራው ሁሉ፣ የመተላለፉንም ሂደት እንደ ጠበቀው ያምናሉ። እስከ 1947 ዓ. ም. ድረስ ይህንን ለማረጋገጥ የሚቻለበት መንገድ በእውነቱ አልነበረም። እስከ 1947 ድረስ የዕብራይስጥ መጽሐፍ ቅዱስ ሙሉ ቅጂዎች ከመካከለኛው ዘመን ርቀው አይሄዱም ነበር። እነዚህም «ማሶሪትስ» ("Masoretes") በተባለው የመነኩሳት ተዋረድ ተገልብጠው የተጠበቁ የዕብራይስጥ መጻሕፍት ነበሩ። እነዚህን መዛግብት ማመሳከር የሚቻልባቸው ቀደምት ሰነዶች ስላልነበሩ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ሲገለጥና ከትውልድ ትውልድ ሲተላለፍ ተለውጦ እንደ ሆነ የሚያውቅ አልነበረም።

የሙት ባሕር የመጻሕፍት ጥቅልሎች

በ1947 ዓ. ም. አንድ የዓረብ እረኛ ልጅ አንዳንድ እጅግ ጥንታዊ የመጻሕፍት ጥቅልሎችን አግኝቷል፤ እነዚህንም ጥቅልሎች ያገኘው በእስራኤል አገር በሙት ባሕር አካባቢ በአንዳንድ ዋሻዎች ከነበሩ ማድጋዎች ውስጥ ነበር። የመጽሐፍ ጥቅልሎች የተደበቁት በመጀመሪያው ምዕተ-ዓመት በአጥባቂ የአይሁድ ወንድማማቾች ነበር። ከእነዚህ ጥቅልሎች ከመጽሐፈ አስቴር በስተቀር፣ ከጠቅላላው የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ቁርጥራጮች ተገኝተዋል። እነዚህም ጥቅልሎች በአሁኑ ጊዜ እጅግ የላቁ የመጽሐፍ ቅዱስ ግኝቶች ሆነዋል።

የሙት ባሕር የመጽሐፍ ጥቅልሎች መገኘት የመጽሐፍ ቅዱስን ትውልዳዊ ተዋረድ ትክክለኛነት አጠናክሯል። ሃያሲያን ዛሬ የያዝነው መጽሐፍ ቅዱስ ከመጀመሪያዎቹ መዛግብት ሙሉ ለሙሉ መለየት እንዳለበት ተናግረው ነበር። ይሁንና፣ የሙት ባሕር የመጽሐፍ ጥቅልሎች የብሉይ ኪዳን «ማሶሪቲክ» መጻሕፍት ከእነዚህ መዛግብት ጋር አንድ ዓይነት እንደ ሆኑ ገልጸው አሳይተዋል። የሙት ባሕር የመጻሕፍት

ጥቅልሎች ምሁራን የኋለኛ መዛግብቶቻቸውን ከእነዚህ እጅግ ጥንታዊ ከሆኑት ጋር እንዲያስተያየ አስችለዋል። ባስተያየታቸውም ጊዜ፣ በይዘታቸው አንድ ዓይነት መሆናቸውን ተረድተዋል።

ከሙት ባሕር የመጻሕፍት ጥቅልሎች፣ በክርስቶስ ዘመን የተጻፈ የኢሳይያስ መጽሐፍ ሙሉ ቅጂ ይገኛል። ምሁራን የኢሳይያስን የመጽሐፍ ጥቅልል ከ«ማሶሬቲክ» መጽሐፍ ጋር የምዕራቡን ቁጥር እየተከተሉ አመሳክረዋል። በውጤቱም ምንም እንኳ የኢሳይያስ የመጽሐፍ ጥቅልል ከ«ማሶሬቲክ» መጽሐፍ የ1000 ዓመታት ዕድሜ ብልሜ ቢኖረውም፣ ምንባቡ አንድ ዓይነት ሆኖ ተገኝቷል። ይህም ግኝት ጸሐፍቱና መነኮሳቱ የመጽሐፍ ቅዱስን የመጽሐፍ ጥቅልሎች በእጃቸው ሲገለብጡ ምን ያህል ጥንታዊ እንዳደረጉ አሳይቷል። በተጨማሪም፣ መንፈስ ቅዱስ የመጽሐፍ ቅዱስን ትውልዳዊ ተዋረድ በትክክል እንደ ጠበቀ አሳይቷል።

የመጽሐፍ ቅዱስ ዋንኛ አስፈላጊ መዛግብት የትኞቹ ናቸው?

የመጽሐፍ ቅዱስ ዋንኛ አስፈላጊ መዛግብት ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል። አንባቢው የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪክ ለማወቅ፣ እነዚህን ስሞች በሌሎች መጻሕፍት ውስጥ ሊመለከት ይችላል።

1. ኮዶክስ ሲናይቲክስ ("Codex Sinaiticus") - ከብሉይ ኪዳንና ከግሪኩ አዲስ ኪዳን 75 በመቶ።
2. ኮዶክስ ቫቲካኑስ ("Codex Vaticanus") - ከብሉይ ኪዳንና ከግሪኩ አዲስ ኪዳን 90 በመቶ።
3. ኮዶክስ አላክሳንድሪንስ ("Codex Alexandrinus") - ከብሉይ ኪዳንና ከግሪኩ አዲስ ኪዳን 90 በመቶ።
4. ሹልጌት የላቲን ትርጉም።
5. የብሉይ ኪዳን «ማሶሬቲክ» የዕብራይስጥ የመጻሕፍት ጥቅልሎች።
6. የሙት ባሕር የመጻሕፍት ጥቅልሎች።

ሐ. ዐበይት የእንግሊዝኛ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱሶች የትኞቹ ናቸው?

1. «ከቨርዴይል» («Coverdale») መጽሐፍ ቅዱስ - 1535 ዓ. ም. ይህ በእንግሊዝኛ ለመጀመሪያ ጊዜ ሙሉ ለሙሉ የተተረጎመ መጽሐፍ ቅዱስ ነው።

2. ኪንግ ጆምስ ቪርኹን (KJV) - 1611 ዓ. ም. የኪንግ ጆምስን የመጽሐፍ ቅዱስ እትም የተረጎሙ ሰዎች፣ ዛሬ ምሁራን የሚጠቀሙባቸውን ጥንታዊ መዛግብት ለማግኘት አልታደሉም ነበር። ይሁንና፣ መንፈሳዊ ሰዎች በመሆናቸው በየዕለቱ ሥራቸውን ከመጀመራቸው በፊት ይጻፋል ነበር።

3. እንግሊሽ ሪቫይዝድ ቪርኹን - 1881።

4. አሜሪካን እስታንዳርድ ቪርኹን - 1901።

5. ሪቫይዝድ እስታንዳርድ ቪርኹን ("RSV") - 1952።

6. ዘ ኒው አሜሪካን እስታንዳርድ ባይብል ("NASB") - 1960።

7. ጉድ ኒውስ ባይብል ("GNB") - 1976።

8. ዘ ኒው ኢንተርናሽናል ቪርኹን ("NIV") - 1978። ይህ እትም ምሁራዊ ከመሆኑም፣ ለማንበብም ቀላል ነው።

«RSV» «NASB» እና «NIV» ለማዘጋጀት፣ ምሁራን ከ1930 ዓ. ም. በፊት ከነበሩ ተርጓሚዎች የተሻሉ ጥንታዊ መዛግብትና በቅርቡ የተመዘገቡ የክርስቶስ-ምድር ውጤቶች ነበሩዋቸው።

በተለያዩ ትርጉሞችና እትሞች መካከል የሚገኘው ልዩነት ምንድን ነው?

አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች የተዘጋጁት በአንድ ግለሰብ ሲሆን፣ ሌሎቹ ደግሞ በምሁራን ኮሚቴ ነው። በኮሚቴ የሚሠራው ሥራ የትብብርና የብዙ ምሁራንን እውቀት የማቀናጀት ጥቅም ይገባበታል። በመሆኑም፣ በእንዲህ ዓይነት የትርጉም ኮሚቴዎች የሚዘጋጁ እትሞች በአንድ ግለሰብ ከሚሠሩት የበለጠ ታሪካዊ ጥራትና ትክክለኛነት ነበራቸው።

«RSV» «NASB» እና «NIV» ከፍተኛ ችሎታ የነበራቸው ምሁራን በሚገኙባቸው ኮሚቴዎች የተዘጋጁ የእንግሊዝኛ ቋንቋ እትሞች ናቸው። «ዌይማውዝ» «ሞፋት» «ጉድስፒድ» እና «ፊሊፕስ» እትሞች በአንድ ሰው የተከናወኑ ትርጉሞች ምሳሌዎች ናቸው። «ዘ ሊቭንግ ባይብል» (በአማርኛው «ሕያው ቃል» አዲስ ኪዳን እትም) ይበልጥ በነጻ ትርጉም የተሠራ ነው። የተሠራውም በአንድ ሰው ነው። ምንም እንኳ ይህ መጽሐፍ ቅዱስ ለማንበብ ቀለል በማለቱ ጠቃሚ ቢሆንም፣ ትክክለኛ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ እንዲሆን ታስቦ የተሠራ አልነበረም። ጥንቃቄ ለተሞላበት የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት፣ በምሁራን ኮሚቴ ከተሠሩ ዘመናዊ እትሞች መምረጥ ያሻል። ከእነዚህ ዘመናዊ እትሞች አንዳንዶቹ የግርጌ ማጣቀሻዎች ስላሉአቸው፣ በአንድ ርዕሰ-ጉዳይ ላይ አንዱን የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ከተዛማጅ ጥቅሶች ጋር ማስተያየት ይቻላል። እንዲህ ዓይነቱ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ ለትጉ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ በጣም ጠቃሚ ነው።

መ. የሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ የተለየው ለምንድን ነው?

የካቶሊኮችን መጽሐፍ ቅዱስ አንብበህ ከሆነ፣ ካቶሊኮች ባልሆኑ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የማይገኙ አንዳንድ ተጨማሪ መጻሕፍትና የመጻሕፍት አካላት ተጨምረው ሳትመለከት አልቀረህም። እነዚህም ተጨማሪ መጻሕፍት የአዋልድ መጻሕፍት ይባላሉ። እነዚህ መጻሕፍት የተጨመሩት ለምንድነው? አዋልድስ ምንድን ነው? ትክክለኛው መጽሐፍ ቅዱስ አዋልድ መጻሕፍት ያሉበት ነው፣ ወይስ የሌሉበት?

አዋልድ መጻሕፍት

በብሉይና አዲስ ኪዳን ዘመን መካከል በሚገኝ የጊዜ ገደብ ውስጥ ጥቂት መጻሕፍት ተጽፈዋል። ከእነዚህም መጻሕፍት አንዳንዶቹ በጊዜው ታሪክ ላይ የተመረከቡ ሲሆኑ፣ አንዳንዶቹ ደግሞ አፈ-ታሪኮች ናቸው። እነዚህም መጻሕፍት በአንድነት አዋልድ መጻሕፍት በመባል ይታወቃል።

ቤተ ክርስቲያን ከመጀመሪያው ምዕተ-ዓመት ጀምሮ እነዚህን መጻሕፍት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጎን ትጠቀም ጀመረ። ይሁንና፣ ከብሉይ ኪዳን የቀናና መጻሕፍት ጋር አኩል የእግዚአብሔር ቃል መሆናቸውን የሚያረጋግጥ አጠቃላይ ግንዛቤ አልነበረም። በ388 ዓ. ም. ሹልጊትን የተረጎመው የካቶሊክ ምሁር ጭምር እነዚህን መጻሕፍት እንደ

እግዚአብሔር ቃል አልቆጠራቸውም ነበር። በዚህም ምክንያት የሹልጌት መጽሐፍ ቅዱስ ዛሬ በፕሮቴስታንቶች መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙትን 66 መጻሕፍት ብቻ አጠቃሉአል።

በፕሮቴስታንት ተሐድሶ ጊዜ፣ ሌላው የካቶሊክ ምሁር ማርቲን ሉተርም የአዋልድ መጻሕፍት የእግዚአብሔር ቃል አካላት እንዳልሆኑ ገልጾአል። ይሁንና፣ የአዋልድ መጻሕፍት በሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን አማካኝነት በ1546 ዓ. ም. በተጠራው በትሬንት ጉባኤ ውሳኔ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቃለዋል። ይህም የተደረገው ከሉተርና ከፕሮቴስታንት ተሐድሶው ጋር መራራ ክርክር ከተጧጧፈ በኋላ በመሆኑ፣ በክፍል ፀረ-ሉተር አቋም ለማሳየት ነበር። በዚህም ጉባኤ የአዋልድ መጻሕፍትን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ለማካተት፣ በጣም ጠባብ በሆነ የድምፅ ብልጫ ተወሰነ። ለዚህ ነው የሮም ካቶሊክ መጽሐፍ ቅዱስ ከፕሮቴስታንቱ መጽሐፍ ቅዱስ የሚለየው።

ምንም እንኳ ዛሬም ቢሆን ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የአዋልድ መጻሕፍትን የመጽሐፍ ቅዱስ አካላት አድርገው ባይቀበሉቸውም፣ እነዚህ መጻሕፍት ታሪካዊና መንፈሳዊ ጠቀሜታ እንዳላቸው ሊታወቅ ይገባል። ባሁኑ ጊዜ በልዩ የ«RSV» እንግሊዝኛ ትርጉም ሕትመት ውስጥና በሰማንያ አሐዱ የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይገኛሉ። የ17ቱ የአዋልድ መጻሕፍት ስሞች የሚከተሉት ናቸው። ሦስተኛና አራተኛ መቃቢያን የሚጨመሩት በምሥራቃዊት የኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ብቻ ነው። እነዚህ ሁለቱ መጻሕፍት በካቶሊኮች መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደ ተለያዩ መጽሐፍት አይቆጠሩም።

ኤስድራስ ቀዳማዊ	መጽሐፈ መቃብያን ካልዕ
ኤስድራስ ካልዕ	መጽሐፈ ዮዲት መጽሐፈ ጦቢት
መጽሐፈ ጥበብ	መጽሐፈ አስቴር
መጽሐፈ መክበብ	መጽሐፈ ባርክ
ተረፈ ኤርምያስ	መዝሙረ ሠለስቱ ደቂቅ
የሱዛና ታሪክ	ቤልና ዘንዶው
ጸሎተ ምናሲ	መጽሐፈ መቃቢያን ሣልስ
መጽሐፈ መቃብያን ቀዳማዊ	መጽሐፈ መቃቢያን ራብዕ

ሠ. ከሁሉም ትክክለኛ የሆነው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ እትም የትኛው ነው?

ከ1611 እስከ 1945 ዓ. ም. ድረስ እጅግ በከፍተኛ ስፋት ይነበብ የነበረው የኪንግ ጄምስ መጽሐፍ ቅዱስ ነበር። የኪንግ ጄምስን እትም ያዘጋጁ ወገኖች ለጌታ የተሰጡ መንፈሳዊ ሰዎች ነበሩ። እግዚአብሔርም ለሥራው መሰጠታቸውን አከብሮታል። የሚያሳዝነው የኪንግ ጄምስ እትም የሚጠቀምበት የእንግሊዝኛ ቋንቋ ከዛሬው ዘመን የተለየ መሆኑ ነው። በተጨማሪም፣ የኪንግ ጄምስ እትም በዘመኑ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውቀት አንጻር በርካታ ግኝቶች ይጎድሉታል። ከዚህ የተነሣ፣ ምንም እንኳ አሁንም በብዙ ክርስቲያኖች ቢወደድም፣ ዛሬ ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥንቃቄ ለተሞላበት ጥናት ከሁሉም የተሻለ ትክክለኛ እትም ሆኖ ሊቀርብ አይችልም።

በ1952 «ሪቫይዝድ እስታንዳርድ ቪርሽን» («RSV») የተባለው መጽሐፍ ቅዱስ በሙሉ ተጠናቆ ታተመ። ይህ መጽሐፍ ቅዱስ ከቀድሞው የበለጠ ዘመናዊ ምሁራዊ ተሳትፎና ምርምር የሚገኝበት ነበር። በመሆኑም፣ «RSV» ከፍተኛ ምሁራዊ እውቀት የዋለበት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ነው። ይህም ከዘመናዊ የእንግሊዝኛ ቋንቋና ከዘመናዊ የመዛግብት ግኝት አኳያ ጠቃሚ እርምጃ ነበር።

ምናልባት ከሁሉም በላይ በቀጥታ ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ የተመለሰው ትክክለኛ ትርጉም፣ በ1960 ዓ. ም. የታተመው የ«ኒው አሜሪካን እስታንዳርድ ባይብል» («NASB») ይሆናል። ይህ እትም እያንዳንዱን የግሪክ አንቀጽ በትክክለኛው የእንግሊዝኛ የጊዜ አመልካች ለመግለጽ ይጥራል። የ«NASB» ተርጓሚዎች እጅግ ዘመናዊ በሆኑት መዛግብትና የክርስ-ምድር ግኝቶች የተጠቀሙ ግሩም ምሁራን ነበሩ።

ይበልጥ በቅርብ ጊዜ የታተመውና በእንግሊዝኛ ተናጋሪው ዓለም ሁሉ በጣም ተወዳጅነትን ያተረፈው «ኒው ኢንተርናሽናል ቪርሽን» («NIV») የተባለው እትም ነው። ይህም እትም የላቀ የምሁራዊነት ብቃት የሚታይበት ነው። ከ«NASB» እና «RSV» በላይ በቀላሉ የመነበብ ጠቀሜታ አለው። አሁንም፣ በተለይ ለዘመኑ ተነባቢነት የተተረጎመው ሌላው የቅርብ ጊዜ እትም ደግሞ፣ «ዘ ባይብል ኢን ቱዴይስ እንግሊሽ ቪርሽን» («BTEV») ወይም «ጉድ ኒውስ ባይብል» በመባል አዘወትሮ

የሚጠራው ነው። ይህ መጽሐፍ ቅዱስ፣ በተለይ እንግሊዝኛ ሁለተኛ ወይም ሦስተኛ ቋንቋ ለሆነባቸው ሰዎች ጠቃሚ ነው።

ማጠቃለያ

መጽሐፍ ቅዱስ በ40 ወይም ከዚያ በሚልቁ ጸሐፊዎች የተጻፈና ከ1500 በሚበልጡ ዓመታት የጊዜ ገደብ ህልውናውን ያገኘ የ66 መጻሕፍት ስብስብ ነው። በመጀመሪያ ስለ ጥንት ታሪኮች እየተነገረ ከትውልድ ትውልድ የሚተላለፍ አፈ-ታሪክ ነበር። በኋላም፣ ምናልባትም ከኢዮብና ሙሴ መጻሕፍት ጀምሮ፣ እነዚህ ታሪኮች ተጻፉ። እግዚአብሔር እውነቱን ለነቢያቱ መግለጹን ሲቀጥል፣ ይበልጥ ተጨማሪ መጻሕፍት በተጻፈው የእግዚአብሔር ቃል ላይ ይጨመሩ ጀመር። የእግዚአብሔር ሕዝቦች በነቢያት ወይም ሐዋርያት እንደ ተጻፉ ከሚነገርላቸው በርካታ መጻሕፍት መካከል የትኞቹ በእርግጥ ከእግዚአብሔር የተሰጡ (ቀኖናዊ) መሆናቸውን ይለዩ ጀመር።

ብሉይ ኪዳን የተጻፈው የሶብራውያን ቋንቋ በሆነው በሶብራይስጥ ነበር። አዲስ ኪዳን የተጻፈው በሮም የአገዛዝ ዘመን የፍልስጥኤም ቋንቋዎች በነበሩት በግሪክና አረማይክ ነበር። በ388 ዓ. ም. 66ቱ ቀኖናዊ የብሉይና የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ጀሮም በተባለ ምሁር በላቲን ቋንቋ ተተረጎሙ። ይህ ሹልጌት በመባል የሚታወቀው ትርጉም፣ ዛሬ በፕሮቴስታንት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙትን 66 መጻሕፍት ያካተተ ነበር። የሮም ካቶሊክ መጽሐፍ ቅዱስ 15 ተጨማሪ መጻሕፍት ይዞአል፤ እነዚህም 15 መጻሕፍት በ1546 ዓ. ም. በሮም ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ጉባኤ ውሳኔ የተጨመሩ ናቸው።

መጽሐፍ ቅዱስ ለመጀመሪያ ጊዜ በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተተረጎመው በ1384 ዓ. ም. በጆን ዊክሊፍ ነበር። ይሁንና፣ በ1456 ዓ. ም. በጀርመን የማተሚያ መሣሪያ አስኪፈለሰፍ ድረስ፣ መጽሐፍ ቅዱስ በሰፊው አልተሰራጨም ነበር። እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ፣ እጅግ በከፍተኛ ስፋት ግልጋሎት ያበረከት የነበረው በ1611 ዓ. ም. የታተመው የኪንግ ጆምስ መጽሐፍ ቅዱስ ነበር። ዘመናዊ የክርስቶስ-ምድር ግኝቶች ባለፉት 50 ዓመታት በብዛት በመገኘታቸው ምሁራንን አያሌና በጣም ትክክለኛ የሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ እትሞችን ወደ እንግሊዝኛ እንዲተረጎሙ ረድተዋቸዋል። በ1947 ዓ.ም. የተገኙት የሙት ባሕር የመጽሐፍ

ጥቅልሎች፤ የመጽሐፍ ቅዱስ መጻሕፍት ከአንዱ ትውልድ ወደ ቀጣዩ በጸሐፍት በጥንቃቄ እየተገለበጡ ሲተላለፉ እንደ ቆዩ ለምሁራኑ አረጋግጠዋል። በመሆኑም፤ ዛሬ በእጃችን ያለው መጽሐፍ ቅዱስ ከቀደምት መዛግብት ጋር እጅግ ተቀራራቢ እንደ ሆነ በርግጠኝነት ልንናገር እንችላለን።

በምዕራፍ 3 ላይ የተመሠረተ የመወያያ ጥያቄዎችና መልመጃዎች

1. የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክን በተመለከተ፤ የማስተማርያ ዕቅድ ንድፍ አውጣ። ንድፍህ እንደ የ12 ዓመት ልጅ ወይም ትልቅ ሰው ለማስተማር የተዘጋጀ ይሁን።
2. ክፍሉን በቋንቋ ቡድኖች ከፋፍል፤ እያንዳንዱ ቡድን መጽሐፍ ቅዱስ እንዴት በመጀመሪያ ወደ ቋንቋው እንደ ተተረጎመ የሚያሳይ ታሪክ ይጻፍ። ምናልባት ትክክለኛ መረጃ የሚሰጡ ሰዎችን ለማግኘት፤ እያንዳንዱ ቡድን ጥቂት ሳምንታት ሊወስድ ይችላል።
3. አሥራ አምስት ሰዎችን ምረጥ፤ እያንዳንዳቸው የተለያዩ የአዋልድ መጻሕፍትን እንዲያነቡ አድርግ። ከዚያም፤ እያንዳንዱ አንባቢ የንባቡን ዘገባና ያነበበውን መጽሐፍ አጠቃላይ አሳብ ያቅርብ። ዘገባው ከምንባቡ የተገኘውን መንፈሳዊ ጠቀሜታ ማካተት አለበት።
4. ሁለት ሰዎች የሴፕቱዋጀንት ትርጉም እንዴት እንደ ተተረጎመና እንደዚሁም ከብሉይ ኪዳን መዛግብት ስለሚለይባቸው አንዳንድ መንገዶች ዘገባ እንዲደቀርቡ አድርግ።
5. ከሦስት እስከ አሥር የሚደርሱና ተመሳሳይ ቋንቋ የሚናገሩ አባላት ያሉበትን ቡድን አቋቁም። እያንዳንዱ ቡድን ከመጽሐፍ ቅዱስ የተውጣጡ አያሌ አዝማችችን በቋንቋቸው እንዲዘምሩ አድርግ። ከመዘመራቸው ቀደም ብለው ግን የመዝሙሩን የአማርኛ ትርጉምና በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኝበትን ክፍል በጥቁር ሰሌዳው ላይ ያስፍሩ። በቋንቋቸው ከመጽሐፍ ቅዱስ ተወስደው የተዘመሩ መዝሙሮች ባይኖሩ፤ ቡድኑ እንደ መዝሙር ያዘጋጅ።
6. ከሁለት እስከ ስድስት የሚደርሱ አባላት የሚገኙበትን የትርጉም ቡድኖች መሥርት። እያንዳንዱም ቡድን በክፍሉ ውስጥ የተለያዩ የቋንቋ

ቡድኖችን ይወክላል። እያንዳንዱ ቡድን ከአባላቱ ጋር በመተባበር መዝሙር (23)ን እና (34)ን ከአማርኛ ወደ ራሱ ቋንቋ ይመልስ።

7. ዛሬ በዓለም ምን ያህል የትርጉም ሥራዎች እንደ ተከናወኑና ምን ያህል እንደ ቀሩ በመገምገም ጭምር፣ የወቅቱን የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም እድገት በዘገባ መልክ አቅርብ። በአገርህ አሁንም ገና መጽሐፍ ቅዱስ ያልተተረጎመባቸውን ቋንቋዎች ዘርዝር። ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ለማግኘት በሚከተለው አድራሻ ጽፈህ ልትጠይቅ ትችላለህ፡-

Wycliffe Bible Translators, 736 Mercury Avenue, Duncanville, Texas 75137 U. S. A.

8. ዛሬ መስሊሞች መጽሐፍ ቅዱስን ዋጋ ለማሳጣት የሚሞክሩባቸውን መንገዶች በተመለከተ፣ የቡድን ውይይት አድርጉ።

SUGGESTED FOR FURTHER READING

Bruce, F. F. The History Of The Bible In English.
Cambridge: Lutterworth, 1986.

Duthie, A. How To Choose Your Bible Wisely. Carlisle:
Paternoster Press, 1995.

Renwich, A. M. and Harman, A.M. The Story of the Church.
Leicester: Inter Varsity Press, 2nd edn, 1985.

Schaaf, Ype. On Their Way Rejoicing. Carlisle: Paternoster
Press, 1995.

ምዕራፍ 4

ልንረዳው የማንችለው አምላክ

ሐሰን፡- «ባለፈው ዓመት ቢትሮስ ክርስቲያኖች እግዚአብሔር ሦስት አካላት እንዳሉት እንደሚያምኑ ነግሮኝ ነበር። እንዴት እንዲህ ያለ ነገር ያምናሉ? አምላክ ካለ፡ መሆን የሚችለው አንድ አካል ብቻ ነው።»

ማጋጃ፡- «ይህ ልክ እኔ ስነግርህ የነበርሁት ነው። እነዚህ ክርስቲያኖች ግራ ተጋብተዋል። በሦስት አማልክት ያምናሉ። አንድ አብ ከሚሉትና እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ ከሚሉት በተጨማሪ ኢየሱስ ክርስቶስም አምላክ እንደ ሆነ ይናገራሉ። ይሁንና በራሳቸው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ክርስቶስ ለእግዚአብሔር የሚጸልይበትን ክፍል አግኝቻለሁ። እኔው ራሴ በማቴዎስ 27:46፤ «አምላኬ፤ አምላኬ፤ ስለ ምን ተውኸኝ?» የሚል ቃል አይቻለሁ። እርሱ ለእግዚአብሔር የሚጸልይ ከሆነ፤ እንዴት እግዚአብሔር ሊሆን ይችላል?»

ሐሰን፡- «አንድ መስሊም መምህር ኢየሱስ ነቢይ እንደ ነበር ነግሮኛል። እንዲሁም በዮሐንስ 20:17 ክርስቶስ፤ «እኔ ወደ አባቴና ወደ አባታችሁ ወደ አምላኬና ወደ አምላካችሁ ዐርጋለሁ» ያለበትን ክፍል አሳይቶኛል። እርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚያርግ ከሆነ፤ እንዴት እግዚአብሔር ሊሆን ይችላል?»

ማጋጃ፡- «ትክክል የተናገርህ ይመስለኛል፤ ሐሰን። ይሁንና፤ አሁንም እነዚህ በክርስቶስ የተደረጉትን ተአምራት የሚገልጹ ታሪኮች ግራ ያጋቡኛል። አንድ ሰው ነቢይ ብቻ ከሆነ፤ እንዴት አድርጎ ዓይነ-ስውራን ሊያበራ፤ ወይም ማዕበሉን ጸጥ ሊያደርግ፤ ወይም በውኃ ላይ ሊራመድ፤ ወይም ሙታንን ሊያስነሣ ይችላል? በመሆኑም፤ ስለዚህ ኢየሱስ ስለ ተባለው ሰው አንድ የተለየ ነገር መኖር አለበት። ከሙታን የመነሣቱስ ጉዳይ? ስለዚህ ነገር ምን እንደማስብ እንጃ።»

ስለ እግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተገለጹትን እንግዳ እውነቶች ለመረዳት ከፍተኛ ጥረት በማድረግ ሐሰንና ማጋጃ የመጀመሪያ ሰዎች አይደሉም። እነዚህ እውነቶች መጀመሪያ በእግዚአብሔር ነቢያትና ሐዋርያት ከተጻፉበት ጊዜ አንሥቱ፤ ሰዎች በእነዚህ ጉዳዮች ግራ ሲጋቡ ኖረዋል። ምናልባትም ሰዎች እግዚአብሔርን በመረዳቱ በኩል እርሱ ራሱን ለእነርሱ መጀመሪያ ከገለጸበት ወቅት የላቀ ዕድገት አሳሳዩም

ይሆናል። እርሱ እግዚአብሔር ነውና ልንረዳው እንችልም። በዚህ ምዕራፍ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ እንሻለን፡-

ሀ. ከአፍሪካ ባህላዊ ሃይማኖቶችና ከተፈጥሮ ስለ እግዚአብሔር ምን ልንማር እንችላለን?

ለ. በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የተሰጠን ተጨማሪ መገለጥ ምንድን ነው?

ሐ. እንዴት አንድ አምላክ ምስት አካላት ሊሆን ይችላል?

መ. እግዚአብሔር ሰው በሆነ ጊዜ ምን ተከሰተ?

ሠ. እግዚአብሔር በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ ሊገኝ የሚችለው እንዴት ነው?

ሀ. ከአፍሪካ ባህላዊ ሃይማኖቶችና ከተፈጥሮ ስለ እግዚአብሔር ምን ልንማር እንችላለን?

አፍሪካውያን ከሁሉም ፍጥረታት የላቀ ላዕላይ ህላዌ እንዳለ በመገንዘቡ ረገድ የበለጸገ ልምድ ያላቸው ናቸው። አንድ ሰው እንደ ተቸው፣ ምናልባትም የእግዚአብሔርን ህልውና የማያውቅ በአፍሪካ የተወለደ አፍሪካዊ ሳይገኝ ይችላል። በአንዳንድ አገሮች የጭነት መኪናዎችና ታክሲዎች ከፊት ለፊታቸው የእግዚአብሔርን ስም መጥቀስ ብቻ ሳይሆን፣ ስለ እግዚአብሔር አንዳንድ መሠረታዊ እውነት የሚያንጸባርቅ ሐረግ ወይም ዓረፍተ ነገር አንጠልጥለው ይዞራሉ። በአንዳንድ ባህሎች የሰዎች ስሞች የእግዚአብሔርን ስም ወይም ወደ እግዚአብሔር የሚያመለክት ቃል ይጨምራሉ። በመሆኑም፣ በዓለም ሁሉ እግዚአብሔር የታወቀበትና ተቀባይነት ያገኘበት ክፍለ-አህጉር ቢኖር አፍሪካ ነው።

እግዚአብሔር በአፍሪካ በጣም መታወቁ ሊያስደንቀን አይገባም። በዘመናዊቷ አፍሪካ እንኳ የሚበዛው ሕዝብ የሚተዳደረው አሁንም ገና በግብርና ነው። ብዙዎቹ ገበሬዎች ደግሞ ለሰብላቸው ማደግ ዝናብ ሊሰጥ በሚችለው እግዚአብሔር ላይ በቀጥታ የሚደገፉ ናቸው። አንዳንድ ሰዎች ዝናብ «የእግዚአብሔር ምራቅ» እንደ ሆነ ይናገራሉ። እንደ «ዳሰነች» ባሉ አንዳንድ ባህሎች፣ ይኸው ተምሳሌት የእግዚአብሔርን በረከት ለመግለጽ ያገለግላል! ይህም የሚሆነው በሚባረኩት ሰዎች ላይ በአፍ የጳጠሩትን ውኃ በመርጨት ነው። ጥያቄው እንግዲህ፣ ስለ እግዚአብሔር ያለው ባህላዊ አፍሪካዊ አሳብ ምን ያህል ትክክል ነው? የሚል ይሆናል።

እግዚአብሔር የሕይወት ፈጣሪና ደጋፊ እንደ ሆነ ይታወቃል። ከፍጥረቱ ሁሉ፣ ከሌሎች አማልክት ሁሉ፣ ከመናፍስት ሁሉና ከሰዎች ሁሉ በላይ ከፍ ተደርጎ ይከበራል። እግዚአብሔር ከአያሌ ሰዎች ዕለታዊ ሕይወት የተለየና የተገለለ ከሚመስልባቸው ምክንያቶች እንዲከፍተኛ ክብር ስለሚሰጠው ነው። በመሆኑም፣ በአማላጆች አማካኝነት መቅረብ አለብን ብለው ያስባሉ። የትኛው ተራ ሰው ነው በተገቢ አማላጆች በኩል ዳር ዳር ሳይል፣ በቀጥታ ወደ አንድ ታላቅ ንጉሥ ፊት ለመቅረብ የሚያስብ? አንድ ሰው በገዛ መንደሩ እንኳ ከአለቃው ፈቃድ ሳይሰጥና በተገቢ አማላጆች በኩል ሳያልፍ፣ ንጉሡ ወይም አለቃው ወዳለበት ክፍል ዘው ብሎ አይገባም። እንግዲህ፣ አንድ ሰው በከፍተኛ ባህላዊ እምነት ተጽእኖ ሥር እስከ ኖረ ወደ ሰማዩ ንጉሥ ሊቀርብ የሚችልበት ሁኔታ ምንኛ የጠበበ ነው?

እግዚአብሔር ሁሉን ችይ ("Omnipotent") ሆኖ ይቆጠራል። በግዙዮቻች አባባል፣ «ተራሮችን የሚያንቀጠቅጠውና ወንዞችን የሚያፈልቀው እርሱ ነው።» እርሱ ሁሉን አዋቂ ("Omniscient") ነው። በዩሩባዎች አባባል፣ «የሰዎችን ውጫዊና ውስጣዊ ክፍል የሚመለከት እርሱ ነው።» እርሱ የመጨረሻው ፈራጅና በሁሉም ስፍራ የሚገኝ ("Omnipresent") ነው። በአፍሪካ ስለ እግዚአብሔር ያለው ባህላዊ አመለካከት፣ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊው ሁሉን ከሚችል አምላክ መገለጥ ጋር በጣም የተቀራረበ መሆኑ የታወቀ ነው። እንዲሁም ደግሞ ስለ እግዚአብሔር የሚነገሩ ብዙ ባህላዊ አመለካከቶች ሰውን ወክለው ከፍ ወዳለው አምላክ ሊያቀርቡ የሚችሉትን የአማላጆችን ደጃ ጠኝነት የሚጠይቁ መሆናቸው ግለጽ ነው። ምንም እንኳ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ መገለጥ ጋር ቢቃረንም፣ በአማልክትና በቅድመ-ትውልድ መናፍስት የአማላጅነት ሥራ ማመኑ፣ አፍሪካውያን ስለ እግዚአብሔርና ከፍጥረቱ ጋር ስላለው ግንኙነት በሚይዙት ጽንሰ-አሳብ ውስጥ ትልቅ ስፍራ አለው።

አንዳንድ፣ ቀውጢ ቀን ሲደርስና በተለይም የመናፍስት አማላጆች ሁኔታውን ለመለወጥ ኃይል የሌላቸው በሚመስልበት ጊዜ፣ ተራ ሰዎች ጸሎቶችን ለእግዚአብሔር በቀጥታ ያቀርባሉ። ስለ ሆነም፣ እግዚአብሔር አንዳንድ ጊዜ ቅርብ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከዕለታዊ ሕይወት ሩቅ ተደርጎ የሚቆጠርበት ሁኔታ እንዳለ እንመለከታለን። ይሁንና፣ ለተራው ዕለታዊ ሕይወት እግዚአብሔርን በአናሳ የሰዎች ጥያቄዎች ማስቸገር እንደማይገባ ይታመናል። በባህላዊ አመለካከት መሠረት፣ ሽግግሎችና የቀደምት ትውልድ መናፍስት የዕለት ተዕለቱን የሕይወት ጉዳዮች ይቆጣጠራሉ።

መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔርን በተመለከተ ለሚቀርቡ ለእነዚህ አሳቦችና ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ስላለው ግንኙነት ምን ይላል? መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር የህልውናውንና የተግባሩን ግልጽ መረጃ በዓለም ውስጥ እንዳኖረ ይነግረናል። ሮሜ 1:19-20: «እግዚአብሔር ስለ ገለጠላቸው፤ ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚቻለው በእነርሱ ዘንድ ግልጽ ነውና። የማይታየው ባሕርይ እርሱም የዘላለም ኃይሉ ደግሞም አምላክነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀመሮ ከተሠሩት ታውቆ ግልጽ ሆኖ ይታያልና፤ ስለዚህም እግዚአብሔርን አያውቁ እንደ እግዚአብሔርነቱ መጠን ስላላከበሩትና ስላላመሰገኑት የሚያመካኙት አጡ» ይላል። ስለ ሆነም፤ በአፍሪካ ሁሉ እግዚአብሔር በከፍተኛ ደረጃ መታወቁ አያስገርምም።

የሚያሳዝነው፤ ሰዎች እግዚአብሔርን በመረዳቱና ከእርሱ ጋር በሚኖራቸው ግንኙነት ወደ ጥፋት የሚነጉዱት ልክ በዚህ ነጥብ ላይ መሆኑ ነው። የሮሜ መልእክት 1:21 ማብራሪያውን በመቀጠል፤ «ነገር ግን በአሳባቸው ከንቱ ሆኑ የማያስተውለውም ልባቸው ጨለመ» ይላል። እግዚአብሔር የባህላዊ ሃይማኖትን ዘይቤዎች የማይወደው በአማልክትና በቅድመ-ትውልድ መናፍስት («በሌሎች አማልክት») ላይ በመደገፋቸው ነው። ይህንን ጉዳይ በተመለከተ ለሙሴ በተሰጠው የመጀመሪያ ትእዛዝ እግዚአብሔር፤ «ከእኔ በቀር ሌሎች አማልክት አይሁኑላህ» ብሎአል (ዘጸ. 20:3)። በመቀጠልም፤ «አትስገድላቸው፤ አታምልካቸውም፤ እኔ እግዚአብሔር አምላክህ ቀናተኛ አምላክ ነኝና» ብሎአል (ቁ. 5)።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ፤ እግዚአብሔር ከሰው ልጆች ጋር ግላዊና ቀጥተኛ ግንኙነት ለማድረግ እንደሚፈልግ ግልጽ ነው። አምላክና ጌታ እርሱና እርሱ ብቻ ነው። ሰዎች ማናቸውንም ሌሎች አማልክት ወይም መናፍስት እንዲያከብሩ፤ እንዲፈሩ፤ እንዲያመልኩ፤ እንዲገዙላቸውና እርዳታ እንዲጠይቁላቸው አይፈልግም። እግዚአብሔር በእርሱና በሰው ልጆች መካከል ከኢየሱስ ክርስቶስ በቀር በአማላጅነት የሚቀበለው ማንም የለም (1 ጢሞ. 2:5)።

እንደ እውነቱ ከሆነ፤ በዓይናችን የምንመለከተው ፍጥረት የእግዚአብሔርን ህልውና የሚገልጽ ሲሆን፤ የአፍሪካ ባህላዊ ሃይማኖቶችም ይህንኑ ያጠናክራሉ። ይህም ሆኖ፤ ልናይ ወይም ልንሰማ ወይም ልንዳስስ በምንችለው ሐቅ ላይ በመመሥረት፤ እግዚአብሔር ምን እንደሚመስል እምብዛም ልናውቅ አንችልም። እርግጥ ዙሪያችንን

ከከበበው ዓለም ታላቅ ኃይሉንና ጥበቡን የሚያመለክት መረጃ ለሚመለከት ስለምንችል፤ እርሱ እንዳለ እናውቃለን። በተጨማሪም፤ ለፈጠራቸው ነገሮች የሚያደርገውን እንክብካቤ የሚያመለክት መረጃ ስለምናይ፤ ስለ ባሕርዩም የተወሰነ ግንዛቤ ይኖረናል። ይህም በጫካ ውስጥ የአንድን እንስሳ ዱካ እንደ ማየት ነው። እንስሳውን ላንመለከት ብንችልም፤ ከዱካው በመነሣት በዚያ በኩል እንዳለፈ ልንናገር እንችላለን። እንዲሁም፤ ከዱካው መጠንና ቅርጽ በመነሣት፤ ስለ እንስሳው መጠን የተወሰነ አሳብ ልናገኝ እንችላለን።

በሕይወት ዙሪያ ለሚፈጸም ተአምር ኃላፊው እግዚአብሔር ካልሆነ ከቶ ማን ሊሆን ይችላል? ሰዎች በሙቶ ለሚቆጠሩ ዓመታት ሕይወት ያላቸውን ነገሮች ሊያጠኑ ቆይተዋል፤ ይሁንና፤ ሕይወት ያለውን ነገር በመሥራት አሁንም እግዚአብሔር ያደረገውን ነገር ለመቅዳት አልቻሉም። እግዚአብሔር ካልሆነ፤ የተፈጥሮን ሚዛንና ጥምረት ያበጀ ማን ሊሆን ይችላል? እግዚአብሔር ካልሆነ፤ ዝናብን የሚሰጥና የሚነሣ ማን ነው? ለአያሌ ዓመታት ሰዎች ዝናብ ለመፍጠር ሲፍጨረጨሩ ኖረዋል፤ ይሁንና፤ ዛሬም ከመጀመሪያው ሙከራቸው የተሻለ ውጤት ሊያሳዩ አልቻሉም።

ይህ የማይታይ አምላክ ማን ነው? ምን ይመስላል? ተፈጥሮን በመመልከት እግዚአብሔር ምን እንደሚመስል ውስን አሳብ ልናገኝ እንችላለን። በዙሪያችን ካለው ዓለም በጣም ትልቅ ኃይልና እውቀት እንዳለው እናያለን። እንደ ዝናብ፤ እህልና ምግብ፤ እንዲሁም ለያንዳንዱ ዓይነት እንስሳት ተቃራኒ የታ በመስጠት ለፍጥረቱ ከሚያሳየው እንክብካቤ፤ እግዚአብሔር ፈቃድና ስሜት እንዳለውና ለፈጠራቸው ፍጥረታት እንደሚገደው ልንመለከት እንችላለን። በዓለም ውስጥ ልንመለከት የምንችለው ነገር የእግዚአብሔር ተፈጥሮአዊ መገለጥ ("Natural Revelation") በመባል ይታወቃል። ይህ ተፈጥሮአዊ መገለጥ በምድር ላይ ለሚኖሩ ሰዎች ሁሉ የተሰጠ ነው።

ለ. በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የተሰጠን ተጨማሪ መገለጥ ምንድን ነው?

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ተፈጥሮአዊ ባሕርይ ከተፈጥሮ ልንረዳ በማንችልበት መንገድ ይገልጻል። እግዚአብሔር ማንነቱንና ምንነቱን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ገልጾልናል። የዚህ መገለጥ እጅግ አስደናቂው ክፍል እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጅ የናዝሬቱ ኢየሱስ በተባለው ሰው አማካኝነት መግለጹ ነው። በመሆኑም፤ ኢየሱስ ክርስቶስን በማጥናት

እያሌ የእግዚአብሔርን ባሕርያት ልንረዳ እንችላለን። በክርስቶስ የተገለጹትን የእግዚአብሔርን ባሕርያት በምዕራፍ 5 እናጠናለን።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የሚገልጸው ተጨማሪ ነገር ምንድን ነው? መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የሚገልጽባቸው አንዳንድ ነገሮች ከአእምሮአችን ግንዛቤ በላይ የላቁ ናቸው። ከዚህም የተነሣ፣ ብዙ ሰዎች ስለ እግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የገለጸውን እውነት ያገኛሉ። ይሁንና፣ ለማብራራት የሚከብደን ስለ እግዚአብሔር የተገለጸው እውነት ብቻ አይደለም። ለምሳሌ፣ ሰዎች በቀላሉ የኤልክትሪክ ኃይል ሊያመነጩና ለብዙ ዓላማዎች ሊገለገሉበት ይችላሉ። ይሁንና፣ በላይንስ የመማሪያ መጻሕፍት ውስጥ የኤልክትሪክን ኃይል ለማብራራት ሲሞክሩ፣ የኤልክትሪክን ኃይል መግለጽ ከባድ ርዕሰ-ጉዳይ በመሆኑ፣ በአስቸጋሪ ቃላት ይጠቀማሉ።

ከረዥም ጊዜያት በፊት፣ ሰዎች በምሽት በጠራ ሰማይ ላይ በሌጣ ዓይናቸው የተወሰኑ ከዋክብትን ብቻ ይቆጥሩ ነበር። በኋላ ቴሌስኮፕ (የሩቁን አቅርቦ የሚያሳይ መሣሪያ) በመፈለሰቱ፣ ሰዎች ሊቆጥሩ ወይም ሊገምቱ ከሚችሉዋቸው የበለጡ ከዋክብት በሰማይ ላይ እንዳሉ ለመረዳት ችለዋል። የእግዚአብሔርም ነገር እንዲሁ ነው። ጠቅላላው የእግዚአብሔር እውነት የሰው አእምሮ ከሚያስበው የላቀ ነው።

ሐ. እንዴት አንድ አምላክ ሦስት አካላት ሊሆን ይችላል?

መጽሐፍ ቅዱስ በዓለም ውስጥ ማንም ሰው የማያስበውን እውነት ስለ እግዚአብሔር ይገልጻል። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር አንድ እንደ ሆነ (ዘጸግ. 6:4) እና ከእርሱም በቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ ይገልጻል (ኢሳ. 45:5)። እንዲሁም ደግሞ ይሸው መጽሐፍ ቅዱስ፣ እግዚአብሔር አንድ እንዳልሆነና ዳሩ ግን ሦስት የተለያዩ አካላት - እግዚአብሔር አብ፣ እግዚአብሔር ወልድና እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ እንደ ሆነ ይገልጻል። ለምሳሌ፣ በኢሳይያስ 9:6 መጽሐፍ ቅዱስ፣ «ሕፃን ተወልዶልናልና . . . ስሙም ድንቅ መካር፣ ኃያል አምላክ፣ የዘላለም አባት፣ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል» ይላል። በዚህ ምንባብ፣ መካር (በዮሐንስ 14:26 ለመንፈስ ቅዱስ ከተሰጠው «አጽናኝ» የሚል ስም ጋር አንድ ዓይነት ነው)፣ አምላክ፣ አባትና የሰላም አለቃ የሚሉ ቃላት ሁሉ የሚወለደውን ሕፃን ለመግለጽ አገልግለዋል። የሚወለደው ልጅ አዳኙ ኢየሱስ ነበር

(ግቲ. 1:21)። በተጨማሪም፣ «እግዚአብሔር ከእኛ ጋር» የጌላ ፍቺ ያለው አግኑኤልም ለኢየሱስ የተሰጠ ስም ነው (ግቲ. 1:23)።

ስለ ሥላሴ በተጠቀሰው ሌላ ክፍል፣ ኢየሱስ ሰዎች በአብተ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ (ሰዎች ሳይሆን) ስም እንዲጠመቁ አዘዘል (ግቲ. 28:19)። በዚህ ስፍራ አንድ ሰዎች ሦስት አካላት ተጠቅሰዋል። 1ኛ ቆሮንቶስ 8:4፣ «ከአንዱም በቀር ግንኙም አምላክ እንደሌለ እናውቃለን» ይላል። ያዕቆብ 2:19ም አጋንንት እንኳ አንድ አምላክ እንዳለ እንደሚያውቁ ይናገራል። እግዚአብሔር አንድ ህላዌና ሦስት አካላት እንዴት ሊኖረው ይችላል?

የሥላሴን እውነታ ለመቀበል ትልቅ ችግር አለብን። በእኛ አመለካከት፣ አንድ ህላዌ ብቻ ካለ፣ ሊኖር የሚችለው አንድ አካል ብቻ ነው። ይህም የሆነው እኛ ሰብአዊ ሰዎች ስለ ሆነንና የተፈጠርነውም በዚሁ መንገድ ስለ ሆነ ነው። እያንዳንዳችን አንድ ህላዌና አንድ አካል ነን። እግዚአብሔር ግን እንዲህ አይደለም። እርሱ አንድ ህላዌ ሲኖረው፣ ሦስት አካላት እንዳሉት መጽሐፍ ቅዱስ ይገልጻል። ይሁንና፣ አንዲት ዝንብ የሰውን ያህል ልትረዳ እንደማትችል፣ ሰብአዊ አእምሮም እግዚአብሔርን ሙሉ ለሙሉ ሊረዳው አይችልም።

ሦስቱ የእግዚአብሔር አካላት እርስ በርሳቸው የሚነጋገሩ ሊሆን፣ እርስ በርሳቸውም የተዛመዱ ናቸው። ይህም በዘፍጥረት 1:26፤ 3:22 እና በሌሎችም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ሊታይ ይችላል። ኢየሱስ በተጠመቀ ጊዜ ሦስቱም የእግዚአብሔር አካላት የተገኙ ሊሆን፣ እርስ በርሳቸው ተዛምደው እናያለን። አብ ድምፁን በማሰማት፣ «የምወድህ ልጅ አንተ ነህ፣ በአንተ ደስ ይለኛል» አለ። በዚሁ ቅጽበት መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምላል በክርስቶስ ላይ ወረደ (ግር. 1:9-11)።

መጽሐፍ ቅዱስ አብ እግዚአብሔር እንደ ሆነ ያስተምራል (ሮሜ. 1:7)። መጽሐፍ ቅዱስ ወልድ እግዚአብሔር እንደ ሆነ ያስተምራል (ዕብ. 1:8)። መጽሐፍ ቅዱስ መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደ ሆነ ያስተምራል (ዮሐዋ. 5:3-4)። ይሁንና፣ መጽሐፍ ቅዱስ አንድ አምላክ ብቻ እንዳለና እርሱንም የሚመስል እንደሌለ በግልጽ ያስተምጣል (ዘጳ. 4:35)። በኢሳይያስ 44:6-7 እግዚአብሔር፣ «እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ጌላኛ ነኝ፣ ከእኔ ሌላም አምላክ የለም» ይላል። ይህ የእግዚአብሔርን ተፈጥሮ የሚያመለክተው መገለጥ በጣም ከባድ በመሆኑ፣ ክርስቲያኖችን ጨምሮ

ሰዎች ሁሉ ከዚህ አሳብ ጋር ይታገላሉ። እርሱ እግዚአብሔር ነውና፤ ለንረዳው አንችልም።

እያንዳንዱ የእግዚአብሔር አካል የተለያየ ሥራ አለው። እግዚአብሔር አብ አጽናፈ-ዓለሙን ይገዛል። ስለ ሁሉም ነገሮች የመጨረሻ ውሳኔዎችን ይሰጣል (ዮሐዋ. 1፡7፤ 17፡24-26)። በአፍሪካ የጭነት መኪና ላይ የተንጠለጠለው ጥቅስ በትክክል፤ «እግዚአብሔር ይሁን ካለ የሚቃወም ማን ነው?» ይላል። እግዚአብሔር ወልድ አጽናፈ-ዓለሙ የተፈጠረበት ወኪል ሲሆን፤ በቃሉ ነገሮችን ሁሉ አጣምሮ ይዞአል (ዕብ. 1፡2-3)። እርሱ የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ የበላይ አለቃ ነው (ራእይ 19፡11-14)። ራሱን በማዋረድ ወደ ምድር ወርዶ፤ የሰውን ደኅንነት በመስቀል ላይ የፈጸመው እርሱ ነው (ቆላ. 1፡19-20)። እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ዛሬ በዓለም (ዮሐ. 16፡7-14)፤ በተለይም በቤተ ክርስቲያን ተግባራዊ የሚሠራው የሥላሴ አካል ነው (1 ቆሮ. 12፡1-13)።

ብዙውን ጊዜ ሙስሊሞች ክርስቲያኖች በሦስት አማልክት እንደሚያምኑ ይናገራሉ። የይሖዋ ምስክሮች ኢየሱስ ክርስቶስ በእግዚአብሔር የተፈጠሩ ከሁሉም የላቀ መልአክ እንደ ሆነ ይናገራሉ። «ዩኒቲሪያንስ» ("Unitarians") ክርስቶስ ታላቅ ሰው እንጂ የመለኮት ባሕርይ እንዳልነበረው ይናገራሉ። ችግሩ የመነጨው እነዚህ ቡድኖች እያንዳንዳቸው እግዚአብሔርን ከሰብአዊ ዕይታ አንጻር ለመረዳት ከመሞከራቸው ነው። እውነቱ ሲታይ ደግሞ እግዚአብሔር ለማንኛውም ሰብአዊ አእምሮ ግንዛቤ እጅግ የላቀ ነው። ስለ እግዚአብሔር ሊኖረን የሚችለው ብቸኛ ትክክለኛ እውቀት የሚገኘው እርሱ ስለ ራሱ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከገለጸው ነው።

በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔርን አንድነት ለመግለጽ የተጠቀመበትን የዕብራይስጥ ቃል በጥንቃቄ ማጥናቱ መረዳታችንን ያሳድገዋል። ይህ ቃል «ኢቻድ» የሚል ሲሆን፤ በዘዳግም 6፡4 ተጠቅሶ ይገኛል፡- «አስራኤል ሆይ፤ ስማዬ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ (ኢቻድ) እግዚአብሔር ነው።» ይህ ቃል እግዚአብሔር ለጋብቻ ያቀደውን ዓይነት ጥምረታዊ አንድነት ይገልጻል («ሁለቱ አንድ ይሆናሉ» ዘፍጥረት 2፡24)። የባቢሎን ግንብ ይሠሩ የነበሩትን ሰዎች «አንድ» መሆን ለመግለጽም አገልግሏል (ዘፍጥ. 11፡6)። በዕብራይስጥ ቋንቋ ፍጹማዊ አንድነትን ለመግለጽ

የሚያገለግል ሌላ «ያቺድ» የሚባል ቃል አለ። ይህ ቃል ግን እግዚአብሔርን ለመግለጽ አሳገለገለም።

አንዳንድ ጊዜ የሥላሴን እውነታ እንረዳ ዘንድ ማነጻጸሪያዎች ይቀርቡልናል። አንዳንድ ሰዎች እግዚአብሔርን እንደ ውኃ አድርጎ መመልከት እንደሚችል ያስባሉ። ውኃ አንድ ንጥረ-ነገር ቢሆንም፣ በተመሳሳይ ጊዜ እንደ ተን፣ ፈሳሽና በረዶ መልክ ሊገኝ ይችላል። ከእነዚህ ሦስት ቅርጾች የምንረዳው፣ ሦስቱም ተመሳሳይ ንጥረ-ነገር ሲኖራቸው፣ ዳሩ ግን የተለያዩ ባሕርያት አሏቸው። ይህ ማነጻጸርያ በሕይወት ውስጥ ተራ የሆነው ነገር እንኳ፣ በተመሳሳይ ጊዜ አንድና ሦስት ሊሆን እንደሚችል በማሳየቱ ረገድ ብቻ ይጠቅመናል።

ማነጻጸሪያዎችን ስንጠቀም መጠንቀቅ አለብን። እግዚአብሔር ውኃን ወይም ሰብአዊ አእምሮአችን ሊያስብ የሚችለውን ማንኛውንም ሌላ ነገር አይመስልም። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ ሰብአዊ ማነጻጸሪያዎች ሁሉ ሥላሴ የሆነውን የእግዚአብሔርን ተፈጥሮ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተገለጸበት መልኩ ለማሳየት አይችሉም። በመሆኑም፣ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የሚገልጽልንን ሁሉ በእምነት መቀበል አለብን። በሦስት አካላት የተገለጸ አንድ አምላክ ብቻ አለ። እርሱንም የሚመስል ማንም የለም (ኢሳ. 44:6-7)።

እንግዲህ፣ ክርስቶስ ወደ አባቱና ወደ አምላኩ እንደሚያርግ የተናገረው ለምንድን ነው (ዮሐ. 20:17)? አምላኩ አድርጎ ወደ እግዚአብሔር የጸለየው ለምንድን ነው (ዮሐ. 17:1፤ ማቴ. 27:46)? ኢየሱስ ራሱ አምላክ ከሆነ (ዮሐ. 1:1)፣ አብ ከእርሱ እንደሚበልጥ ለምን ተናገረ (ዮሐ. 14:28)? እንዲህ ዓይነቶቹ ጥያቄዎች ብዙውን ጊዜ በይሖዋ ምስክሮችና የተገለጸውን የመጽሐፍ ቅዱስ እውነት ለመቀበል በማይፈልጉ ሰዎች ተነሥተዋል። በመሆኑም፣ እነዚህን ጥያቄዎች ቀጥለን እንመልሳለን።

መ. እግዚአብሔር ሰው በሆነ ጊዜ ምን ተከሰተ?

በፊልጵስዩስ 2:5-8 ላይ ፣ እነዚህን አስቸጋሪ ጥያቄዎች ለመረዳት የሚያገዝ ቁልፍ ተሰጥቶናል። ቁልቱም «ኢኮኖሰን» የሚል የግሪክ ቃል ሲሆን፣ «ራሱን ባዶ አደረገ» ተብሎ ተተርጉሞአል። ፊልጵስዩስ 2:5-8 እንዲህ ይላል፡- «በክርስቶስ ኢየሱስ የነበረ ይህ አሳብ በእናንተ ዘንድ ደግሞ ይሁን፣ እርሱ በእግዚአብሔር መልክ ሲኖር ሳለ ከእግዚአብሔር

ጋር መተካከልን መቀማት እንደሚገባ ነገር አልቆጠረውም፤ ነገር ግን የባሪያን መልክ ይዞ በሰውም ምሳሌ ሆኖ ራሱን ባዶ አደረገ (ኢክናሰን)፤ በምስሉም እንደ ሰው ተገኝቶ ራሱን አዋረደ፤ ለሞትም ይዘውም የመስቀል ሞት እንኳ የታዘዘ ሆነ።»

ሥጋና ደም ያለው ሰው ሆኖ በመቀየሩ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ ከእግዚአብሔር አብ ጋር የነበረውን እኩልነት ወደ ጎን ተወው (ፊልጵ. 2:6)። ሙሉ ለሙሉ ራሱን ከሰው ዘር ጋር ለማስተባበር፤ ከመለኮታዊ ክብሩ ራሱን ባዶ አደረገ። ይህም ሲባል (በተሠገም ወቅት) የእግዚአብሔር ባሕርያት አልነበሩትም ማለት ሳይሆን፤ የእግዚአብሔር ባሕርያት ብዙውን ጊዜ በሰብእናው ይዋጡ ነበር ማለት ነው። በምድራዊ ሕይወቱ አብ እንዲጠቀምባቸው ሲፈልግ ካልሆነ በቀር፤ ሆን ብሎ በእነዚህ መለኮታዊ ባሕርያቱ ላለመገልገል መረጠ። ክብሩንና ከእግዚአብሔር ጋር የነበረውን እኩልነት የምንለብሰውን ልብስ አውልቀን ከምናስቀምጥበት ሁኔታ ጋር በሚመሳሰል መልኩ ወደ ጎን ተዋቸው። ያም ልብሱ አሁንም የእኛው ቢሆንም፤ በምርጫችን አውልቀን እንደምናስቀምጠው ማለት ነው።

በምድር ላይ ባላለፈባቸው ሠላሳ ሦስት ዓመታት ከእግዚአብሔር አብ ጋር የነበረውን እኩልነት ከመተው በተጨማሪ፤ ኢየሱስ በሰብአዊ አካል ሥጋና ደም ውስጥ ከማደር የሚመጡትንም ውስንነቶች ተቀብሏል (ዕብ. 2:14)። ይህም ተሠገም ("Incarnation") የምንለው ነው። እኛ በሰውነታችን እንደምንታሰር ሁሉ፤ እርሱም በሥጋና ደም ሁኔታዎች ታሰረ። እንደኛው ሁሉ ሰውነቱ ረሃብ፤ ድካምና ሥቃይ ይሰማው ነበር (ዕብ. 4:15)። በዕድገቱ ወቅት እንደማንኛውም ልጅ ለመራመድ፤ ለማንበብና ለመጻፍ መማር ያስፈልገው ነበር (ሉቃ. 2:52)። በምድራዊ ሕይወቱ፤ የእግዚአብሔር ክብርና ባሕርያት በኢየሱስ ሰብአዊነት ተደብቀው ነበር።

ኢየሱስ በምድራዊ ሕይወቱ ብዙውን ጊዜ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል መሆኑን በተአምራቱ አሳይቶአል (ዮሐ. 10:37-38)። ሰዎችን ከሙታን እንደ ማስነሣት ያሉ እግዚአብሔር ብቻ ሊያደርጋቸው የሚችላቸውን ነገሮች በማድረግ፤ እርሱም እግዚአብሔር እንደ ሆነ አሳይቶአል (ዮሐ. 11:43-44)። እንዲሁም፤ መልኩ በተለወጠበት ተራራ ላይ ጴጥሮስ፤ ዮሐንስና ያዕቆብ መለኮታዊ ክብሩን ተመልክተዋል (ማቴ. 17:2-7)። ምንም እንኳ የአጭር ጊዜ ገጠመኝ ቢሆንም፤ የኢየሱስ መልክ

የተለወጠበት ሁኔታ እጅግ አስፈሪ በመሆኑ፤ ደቀ መዛሙርቱ ይህንኑ የአምላክነቱንና የክብሩን ጨረፍታ በፍጹም አልዘነጉም (2 ጴጥ. 1:16-18)።

በምድራዊ ሕይወቱ በሥጋና ደም ውስጥ እንዳደረ ሰው፤ ኢየሱስ ሁሉን አዋቂነቱን ("Omniscience") ያልተጠቀመበት ጊዜ ነበር። በግቴዎስ 24:36፤ ኢየሱስ የሚመለስበትን ጊዜ ከአባት ብቻ በቀር ግንዎ እንደግያውት ተናግሮአል። በግቴዎስ 4:3-4 ድንጋይን ወደ እንጅራነት ለመለወጥ እንዳልፈለገበት ሁኔታ፤ ሁሉን ቻይነቱን ("Omnipotence") ያለተጠቀመባቸው ጊዜያት ነበሩ። ሊቀ-ካህናችን ለመሆን (ዕብ. 2:17-18፤ 4:14-15) እና ደኅንነታችንን ለመፈጸም (ዕብ. 2:9-10)፤ ራሱን ፍጹም ሰው አድርጎ ገደበው።

እኛ ግድረግ እንደሚኖርብን ሁሉ፤ ክርስቶስ ሰው በመሆን ለሚያስፈልገው ለግንኙውም ነገር ሁሉ በእግዚአብሔር ላይ ተደገፈ። በምድረ በዳረሃቡን ለማጥገብ ድንጋይ ወደ ዳቦነት አልቀየረም (ማቴ. 4:3-4)። ይልቅንም፤ እኛ ልናደርግ እንደሚገባን ሁሉ፤ ለዕለታዊ ምግብ በእግዚአብሔር ላይ ተደገፈ። ልክ እኛ በምድር ላይ ለሚያስፈልጉን ነገሮች በጸሎት እግዚአብሔርን እየጠየቅን በእርሱ ላይ መደገፍ እንዳለብን ሁሉ፤ እርሱም ምድራዊ ፍላጎታችን ለማሟላት በጸሎት በእግዚአብሔር ላይ ተደገፈ (ሉቃ. 6:12)። ሊቀ-ካህናችን በመሆኑ፤ በምትካችን ለአብ እንደ አምላኩ አድርጎ ጸለየ (ዮሐ. 17:1-26)። በዚህ ምክንያት ኢየሱስ በምድራዊ ሕይወቱ ሳለ ከእርሱ ይልቅ አብ እንደሚበልጥ መናገሩ ትክክል ነበር (ዮሐ. 14:28)።

ኢየሱስ አምላክነቱን ትቶ ፍጹም ሰብአዊነትን ስለ ለበሰ፤ ልክ እንደ እኛው ከሕይወት ጋር ይታገል ነበር (ዕብ. 4:15)። ከፍጹም ሰብእናው የተነሣ፤ በድካማችንና በፈተናዎቻችን ሊራራልን ይችላል። በትግሎቻችን ሊረዳን ይችላል (ዕብ. 2:18፤ 4:16)። ልክ እንደ እኛው ስለ ተሠቃየ፤ በእግዚአብሔር አብ ፊት እንደ ታላቅ ሊቀ ካህናችን ሊወከለን ሙሉ ብቃት አለው (ዕብ. 4:14-16)። ሥቃያችንንና ድካማችንን በሕይወቱ ስለ ተለግመደ፤ አሁንም እንኳ በሰማይ ሆኖ በርኅራኄና በኃዘኔታ ይግልድልናል (ሮሜ 8:34፤ ዕብ. 7:25)።

ሠ. እግዚአብሔር በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ ሊገኝ የሚችለው እንዴት ነው?

መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር በአጽናፈ-ዓለም ውስጥ በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ እንደሚገኝ ያስተምራል። ይህም የእግዚአብሔር ባሕርይ በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ መገኘት ("Omnipresence") በመባል ይታወቃል። የአፍሪካ ባህላዊ ሃይማኖቶችም በእግዚአብሔር በሁሉም ስፍራ የመገኘት ባሕርይ ያምናሉ። የላንጊ ጎሳ «እርሱ እንደ አየር ነው» ይላል። የንጎምቤ ጎሳ ስለ እግዚአብሔር ሲናገር «ሁሉንም ነገር ይሞላል» ይላል። የባሩንጃ ጎሳ «በሁሉም ስፍራ የሚገኝ» ይላል። ባህላዊ የአፍሪካ ሃይማኖት ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔርን በአንዳንድ መንገዶች ከሰማይ ጋር ያዛምደዋል።

ንጉሥ ሰሎሞን፡ «እነሆ፣ ሰማይ ከሰማያትም በላይ ያለ ሰማይ ይይዝህ ዘንድ አይቸልም! ይልቁንስ እኔ የሠራሁት ቤት እንዴት ያንስ ይሆን?» ሲል አውጁል (2 ዜና 6:18)። ንጉሥ ዳዊትም፡ «ከመንፈስህ ወዴት እሄዳለሁ? ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣት አንተ በዚያ ነህ! ወደ ሲኦልም ብወርድት በዚያ አለህ» ብሎአል [መዝ. (139):7-8]። በኤርምያስ መጽሐፍ፡ «ሰው በስውር ቢሸሸግ፣ እኔ አላየውም? ሰማይና ምድርንስ የሞላሁ እኔ አይደለሁም? ይላል እግዚአብሔር» (ኤር. 23:24)።

ከእነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር በአጽናፈ-ዓለም ውስጥ በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ እንደሚገኝ እንረዳለን። እንደ አውነቱ ከሆነ፣ አሳቡ ሰብአዊ አእምሮአችን ሊረዳ ከሚችለው በላይ ነው። እግዚአብሔር በአንድ ጊዜ እዚህና እዚያ ሊገኝ የሚችለው እንዴት ነው? በዓለም ሁሉ የሚገኙትን ሰዎች ጸሎቶች እየሰማና እየመለሰ ሳለ፣ ጸሎታችንን ሊሰማና ሊመልስ የሚችለው እንዴት ነው? ምክንያቱም ለመረዳት የሚያስቸግር አይደለም። ይኸውም እግዚአብሔር መንፈስ ሲሆን (ዮሐ. 4:21-24)፣ መንፈስ ደግሞ የግድ በቦታ የተወሰነ አለመሆኑ ነው።

ችግራችን የሰውነታችንና የአእምሮአችን ውስንነት ነው። እኛ በአንድ ጊዜ ልንገኝ የምንችለው አንድ ቦታ ብቻ ነው። በአንድ ጊዜ ልንነጋገር የምንችለው ከአንድ ሰው ጋር ብቻ ነው። በመሆኑም፣ ከዚህ በተለየ መንገድ እግዚአብሔር እንዴት እንደሚሠራ ለመረዳት እንቸገራለን።

አንዳንድ ጊዜ ልጆቻችን፣ እግዚአብሔር በዓለም በአንድ ጊዜ የሚጸልዩትን ሰዎች ጸሎት እንዴት ሊሰማና ሁላቸውንም እንዴት ሊመልስ

እንደሚችል ይጠይቃሉ። ትልልቅ ሰዎች ሆነን እንኳ ይህንን ጥያቄ ለመመለስ እንቸገራለን። እውነቱ ግን እግዚአብሔር ሰው አለመሆኑ ነው። እርሱ እግዚአብሔር ሲሆን፤ እርሱን የሚመስል ግንም የለም (ኢሳ. 40:18)። እርሱ በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ ይገኛል (ኤር. 23:24)። መጽሐፍ ቅዱስ፤ «የእግዚአብሔር ዓይኖች በስፍራ ሁሉ ናቸው፤ ከፋዎችንና ደፋችን ይመለከታሉ» ይላል (ሞሳሌ 15:3)።

እግዚአብሔር መንፈስ ስለ ሆነ እርሱን ከማንኛውም ዓይነት ምስል ወይም አምሳል ጋር እንዳናወዳድር ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶናል (ዘጸ. 20:4፤ ዘዳግ. 4:15-19)። ምስል ወይም የእግዚአብሔርን ቅርፅ መሥራቱ ጣዖትን ማምለክ ሲሆን፤ ከጣዖት አምልኮ እንድንጠበቅ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶናል (1 ዮሐ. 5:21)። የኢየሱስን ምድራዊ አካል በተመለከተ ጳውሎስ፤ «እኛ ከአሁን ጀምሮ ግንንም በሥጋ እንደሚሆን አናውቅም፤ ክርስቶስንም በሥጋ እንደ ሆነ ያወቅነው ብንሆን እንኳ አሁን ግን ከእንግዲህ ወዲህ እንደዚህ አናውቀውም» ብሏል (2 ቆሮ. 5:16)። እግዚአብሔር መንፈስ ስለ ሆነ እግዚአብሔርን በመንፈስና በእውነት ለማመለክ መግሩ አስፈላጊ ነው (ዮሐ. 4:24)።

ማጠቃለያ

ከተፈጥሮ መገለጥ አምላክ እንዳለ እናውቃለን። ህልቆ-መሳፍርት የሌለው ኃይልና ጥበብ እንዳለውም በቀላሉ ልንመለከት እንችላለን። በልዩ መገለጥ መጽሐፍ ቅዱስ ግንም ሰው በምድር ላይ ሊገኝበት የማይችለውን እውነት ስለ እግዚአብሔር ይገልጻል። እርሱ አንድ ህላዌ ሲሆን፤ አብ፤ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ተብለው በሚጠሩ ሦስት አካላት ይኖራል። ሦስቱም አካላት በእኩል ደረጃ እግዚአብሔር ናቸው። ሦስቱም አካላት በአንድነት አንድ የበላይ ህላዌ ናቸው። እርሱ ፈጣሪና የነገሮች ሁሉ ደጋፊ ነው። በምድራዊ ሕይወቱ ኢየሱስ በትክክል አብ ከእርሱ ይበልጥ እንደ ነበር ገልጾል (ዮሐ. 14:28)። ይህንንም የተናገረው ሥጋና ደም ያለው ሰው ሆኖ በመቀየሩ፤ ኢየሱስ ከእግዚአብሔር አብ ጋር የነበረውን እኩልነት ወደ ጎን ስለ ተወውና እንደ ተራ ሰዎች በአብ ላይ ጥገኛ ስለ ሆነ ነው (ፊልጵ. 2:6-7)። ደኅንነታችንን ለመፈጸም ሌላ የሰብአዊ አካልን ውስንነትና ድካም ተቀበለ። መንፈስ በመሆኑ፤ እግዚአብሔር በዓለም በሁሉም ስፍራ በአንድ ጊዜ ይገኛል። ምንም እንኳ ይህንን

እውነት ልንረዳ ባንችልም፤ በምንገኝበት ስፍራ ሁሉ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር እንዳለ መረዳቱ የመጽናናት ምንጭ ይሆንልናል።

በምዕራፍ 4 ላይ የተመሠረተ የመወያያ ጥያቄዎችና መልመጃዎች

1. አንድ አምላክ ብቻ እንዳለ አጥብቆ ለሚከራከር መስሊም የሥላሴን እውነት እንዴት ታብራራለህ?

2. ተማሪዎችህን ሦስት ወይም አራት አባላት በሚገኙባቸው ቡድኖች ክፈላቸው። የእግዚአብሔር በሁሉም ስፍራ መገኘት ማጽናኛ ወይም ማበረታቻ የሚሆንላቸውን የሰዎች ጉድለቶችና ፍርሃቶች ዘርዝር።

3. አምስት ሰዎች በሚገኙባቸው ቡድኖች ክፈላቸው። እያንዳንዱ ቡድን በእያንዳንዱ የሥላሴ አካል፤ ማለትም በአብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ የሚሠሩትን የሥራ ዓይነቶች በአስተዋጽኦ መልክ ያቅርብ።

4. ሀ. አብ እግዚአብሔር እንደ ሆነ፤

ለ. ወልድ እግዚአብሔር እንደ ሆነ፤

ሐ. መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደ ሆነና

መ. አንድ አምላክ ብቻ እንዳለ የሚያመለክቱትን ጥቅሶች በማውጣት፤ የሥላሴን እውነታ የሚደግፍ መከላከያ በጽሑፍ አዘጋጅ።

5. በዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ፤ ማጋጂ ክርስቶስ ራሱ ወደ እግዚአብሔር እየጸለየ እንዴት እግዚአብሔር ሊሆን ይችላል ሊልላቀረበው ጥያቄ እንዴት ትመልሳለህ?

6. እግዚአብሔርን አፍሪካውያን ሁሉ በሚያውቁበት መንገድ በማወቅና ኢየሱስ በዮሐንስ 17:3 ላይ እንደሚለው እግዚአብሔርን በማወቅ መካከል ያለውን ልዩነት በተመለከተ በቡድን ተወያዩ።

7. ተማሪዎቼን አራት አባላት በሚገኙበት አነስተኛ ቡድን ክፈላቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ ኢየሱስ አምላክ እንደ ሆነና መንፈስ ቅዱስ አምላክ እንደ ሆነ በግልጽ የሚያስተምሩትን ጥቅሶች ወይም ምንባቦች አግኙ። እያንዳንዱ ሰው እነዚህን ማጣቀሻዎች ከመስሊም ወይም ከይሖዋ ምስክር አግኞች ጋር በሚከራከርበት አጋጣሚ ይጠቀሙባቸው ዘንድ በመጽሐፍ ቅዱሱ ውስጥ መጻፍ አለበት። እያንዳንዱ ቡድን በጥቅስ ማውጫና

በጥቅሶች ማስተያያ መጽሐፍ ቅዱስ ("cross-reference Bible")
 ሊጠቀም ይችላል።

SUGGESTED FOR FURTHER READING

McGrath, A. Understanding the Trinity. Michigan:
 Zondervan, 1990.

Milne, B. Know the Truth. Leicester: InverVarsity Press,
 reprinted 1991.

Packer, J. I. Knowing God. London: Hodder 2nd edn., 1993.

Shelly Bruce L. Christian Theology In Plain Language. Waco,
 Texas: Word Books, 1985.

Smail, T. The Forgotten Father. London: Hodder, 1980.